

Jaarverslag 2010

VOORWOORD

Palliatieve zorg vraagt beleid.

De Federatie: representatief en performant

Hierna vindt u ons jaarverslag voor 2010. Niet zonder enige trots sommen wij de vele initiatieven op die de Federatie coördineert, actief ondersteunt of waarin zij het voortouw neemt en tot resultaat komt. We halen er hier slechts de belangrijkste aan: de creatie van **pallialine.be** met o.m. een opgemerkte **richtlijn Palliatieve Sedatie**; de steeds krachtiger registratie van de indicatoren voor palliatieve zorg door de palliatieve netwerken; het finaliseren van het **verpleegkundig competentieprofiel** palliatieve zorg; de '*Leidraad voor implementatie van palliatieve zorg in een Woonzorgcentrum*', het **Interuniversitair Postgraduaat Palliatieve Zorg voor Artsen**, de brochure en studiedag '*Balans in evenwicht. Aandacht voor familieleden van een palliatieve patiënt*'; en de boodschap Vroegtijdige Zorgplanning die via de netwerken steeds dieper doordringt onder de Vlaamse bevolking. Door de inspanningen van velen verkregen we ook enige verlichting in de Riziv-financiering van de multidisciplinaire begeleidingsequipes voor de palliatieve thuiszorg. En in eigen huis voerden we het project '**Bestuurlijke Vernieuwing**' door. Met goede bestuurlijke afspraken, intern en extern, is het efficiënter werken in de complexe organisatie die een federatie van netwerken palliatieve zorg toch wel is.

Anno 2011 is en blijft de Federatie dé representatieve organisatie voor alle belanghebbenden in palliatieve zorg in Vlaanderen, gedragen in alle palliatieve settings en beroepsgroepen. Samen met de netwerken palliatieve zorg behartigt zij kwaliteitsvolle palliatieve zorg voor elke burger!

De Federatie vraagt federaal beleid inzake palliatieve zorg

Toch is er een aantal dossiers dat blijft hangen of slechts moeizaam uit de startblokken geraakt. Er zijn de problemen van de financiering van de netwerken die nog altijd niet overeenkomt met hun werkelijke personeels- en werkingskosten, de nood aan de verdere uitbouw voor palliatieve zorg in de ouderenzorgvoorzieningen, en de ontbrekende federale financiering van de drie Federaties. Dit alles werd reeds aangekaart in het laatste Rapport van de Federale Evaluatiecel palliatieve zorg. We tekenen 2008. Het volgende Evaluatiecel-rapport was voorzien voor 2010... De verdere uitbouw van goede nationale registratie met een minimale dataset palliatieve zorg werd door het Kankercentrum opgepikt (uitvoering Kankerplan), maar is stilgelegd. Verleden jaar rees ook de vraag naar nieuwe software voor de werking van de palliatieve thuiszorgequipes, Vlaamse, Brusselse en Waalse. Een oefening die op 350.000 € begroot werd. Geld dat de equipes niet zonder hulp op tafel kunnen leggen, maar wel noodzakelijk voor professionele patiëntenopvolging in de eenentwintigste eeuw. En dan zijn er nog de ziekenhuizen waar medisch begeleid sterven voor de palliatieve supportteams en eenheden steeds complexer wordt en ervaren medewerkers vinden steeds moeilijker... Er is de vraag naar palliatieve zorg en levenseindevragen in de psychiatrische zorgvoorzieningen, en naar spirituele en existentiële zorg in een palliatieve context, enzovoort.

Deze en andere dossiers vragen om visie, daadkracht en middelen.

De Federatie rekent ook op de Vlaamse Gemeenschap

De palliatieve zorg sector heeft visie, maar vraagt federaal beleid. Ook om in een aantal van deze dossiers nieuwe afspraken te maken met de gemeenschappen. De Vlaamse Gemeenschap getuigt alvast van haar betrokkenheid. Er is het ontwerp op de opname van de netwerken palliatieve zorg als partnerorganisaties in het decreet op de eerstelijnsgezondheidszorg, ook al stelt dit een aantal netwerken voor grote uitdagingen. En de Federatie zelf ziet uit naar een nieuw Convenant met de Vlaamse Overheid voor de periode 2012-2014.

Alleen met sterke overheden en sterke partnerorganisaties kunnen we de patiënt de beste palliatieve zorg bieden als straks de 'grijze tsunami' op de sector afkomt!

Paul Vanden Berghe

Directeur Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen

Onze werking kon slechts met de milde steun van onze leden en van de Vlaamse Gemeenschap, de Vlaamse Liga tegen Kanker, de Stichting tegen Kanker, de Koning Boudewijnstichting en nog enkele milde schenkers. Maar vooral niet zonder de geestdriftige inbreng van de vele zorgverstrekkers en andere vrijwilligers die het afgelopen werkjaar hun schouders onder een van onze vele projecten gezet hebben!
Dank!

INHOUDSTAFEL JAARVERSLAG 2010

I. Beleid

I.1. Vlaamse Overheid	2
I.2. Federaal niveau	3
I.3. Vlaamse Liga tegen Kanker (VLK)	3
I.4. Interfederaal overleg	4
I.5. EAPC	4
I.6. Liaisonpartners	4

II. Werking

II.1. FPZV	5
II.2. Relatie FPZV – Netwerken	7
II.3. Overleggroepen	7
II.4. Symposia, studiedagen, ...	16
II.5. Publicaties	16
II.6. Deelname aan congressen en studiedagen	16

I. BELEID

I.1. VLAAMSE OVERHEID: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Convenant

Het huidige convenant heeft een looptijd van drie jaar, startte in 2009 en loopt tot eind 2011. In juni en december 2010 vond overleg plaats tussen vertegenwoordigers van het Vlaams Agentschap Zorg & Gezondheid, van de Federatie en van de netwerken palliatieve zorg. Het Voortgangsrapport 2010 dat op de vergadering van 15 december werd voorgelegd omvatte volgende punten:

- Opvolging en verwerking van de registratiegegevens van de netwerken palliatieve zorg en van de patiëntenstromen:
 - o Verfijning registratie jaarverslag
 - o Nulmeting proces- en resultaatsindicatoren na resultaten bevolkingsonderzoek
 - o Aanpassing resultaatsindicatoren over de verschillende settings heen voor de tweede registratie in 2011
 - o Actieplan verhoging participatiegraad verschillende settings
 - o Vertrouwdheid van de bevolking en van de huisartsen met palliatieve zorg vertalen in een nulmeting
- Professionalisering van Vorming, Training en Opleiding (VTO) van deskundigen in de palliatieve zorg:
 - o Toetsing competentieprofiel verpleegkundigen in palliatieve zorg
 - o Overzicht cursussen Federatie in 2010
 - o Evaluatie samenwerkingsinitiatieven met netwerken palliatieve zorg
 - o Evaluatie specifieke VTO-initiatieven, onder andere m.b.t. spirituele en existentiële zorg, communicatie aan het levenseinde, intervisie ...
 - o Beschikbaarheid VTO-informatie van Federatie, netwerken, hogescholen en universiteiten op de website van de Federatie
- Ontwikkeling van praktijkrichtlijnen en multidisciplinaire zorgtrajecten:
 - o Ontwikkeling van praktijkrichtlijnen: visie, missie, huidige en toekomstige werkwijze, stand van zaken
 - o Project Zorgpad Palliatieve Zorg vertrekkende vanuit de Eerstelijns
 - o Disseminatie van wetenschappelijk onderzoek palliatieve zorg en levenseinde ten behoeve van zorgverstrekkers
- Adviezen uitgebracht door de Federatie en artikels verschenen in de pers

Contacten met Minister J. Vandeurzen

Op 27 januari 2010 ontving de minister een delegatie van palliatieve zorg waarbij de noden van de Federatie en de netwerken besproken werden. Daarop vroeg de minister een overzicht van de financiering van de netwerken, om hun zaak te kunnen verdedigen bij de Vlaamse regering. Hij merkte echter meteen op dat het onmogelijk was om nog in 2010 extra middelen voor palliatieve zorg ter beschikking te stellen.

In maart ontvingen de netwerken een brief van minister Vandeurzen waarin hij inzake de vormingsvereisten voor medewerkers van de netwerken aangaf rekening te zullen houden met de bemerkingen van de Federatie.

I.2. FEDERAAL NIVEAU

Federale Evaluatiecel Palliatieve Zorg

De Federale Evaluatiecel Palliatieve Zorg kwam in 2010 niet bijeen.

Riziv

In het voorjaar van 2010 vond herhaaldelijk overleg plaats tussen de drie federaties palliatieve zorg in verband met de verdeling van extra middelen voor de palliatieve multidisciplinaire begeleidingsequipes (MBE's): 700.000 € extra voor personeel, 130.000 € extra werkingsmiddelen. Na overleg van de Federatie met de Werkgroep MBE-beleid en de Waalse en de Brusselse Federatie, formuleerde het Riziv zelf een compromisvoorstel dat in mei 2010 door alle partijen aanvaard werd.

In juni 2010 vernam de Federatie dat het Riziv een KB voorbereidde met betrekking tot het honorarium voor een tweede advies bij een euthanasie. Na intensief overleg tussen het Riziv, Leif en de drie federaties palliatieve zorg koos het Riziv in oktober voor een compromisvoorstel met een heterogeen samengesteld wetenschappelijk adviescomité. De leden ervan zijn artsen uit verschillende organisaties: Leif/Eol, de drie federaties palliatieve zorg en de artsensyndicaten.

In december 2010 werd bekend dat het Riziv in zijn begroting 2011 5,2 miljoen € extra inschrijft voor palliatieve zorg in de rob/rvt-sector, naar verluidt bestemd voor een palliatief forfait aan de bewoner.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

Op 2 maart 2010 nam de directeur van de Federatie deel aan een hoorzitting over twee resoluties rond palliatieve zorg.

I.3. VLAAMSE LIGA TEGEN KANKER (VLK)

In januari werd het financieringsdossier dat de Federatie eind 2009 indiende m.b.t. de noden palliatieve zorg voor de periode (juli) 2010 – (juni) 2012 goedgekeurd. Het betrof een budget voor de Federatie, de netwerken en de MBE's. Naast de Vlaamse Gemeenschap blijft de VLK de belangrijkste financiële steungever van de Federatie.

I.4. INTERFEDERAAL OVERLEG

Zoals elk jaar kwamen de drie federaties palliatieve zorg (Vlaanderen, Brussel en Wallonië) een viertal keer bijeen om federale beleidsmaterie gezamenlijk voor te bereiden. Thema's waren o.a. e-Dossierdossier palliatieve zorg, maatregelen voor palliatieve zorg in ROB-RVT, KB tweede advies bij euthanasie.

I.5. EAPC

Na twee bestuursperiodes van vier jaar stelt mevr. Tine De Vlieger (netwerkcoördinator PHA) haar mandaat in de Raad van Bestuur van het EAPC (European Association for Palliative Care) ter beschikking. Na een rondvraag bij de drie federaties wordt de directeur van de FPZV, Paul Vanden Berghe, voorgedragen als kandidaat.

Van 10 t/m 12 juni 2010 namen vanuit de Federatie de voorzitter, ondervoorzitter, directeur en researchcoördinator deel aan het tweejaarlijks researchcongres, dit keer in Glasgow georganiseerd.

I.6. LIAISONPARTNERS

Leif: Uit overleg tussen de voorzitters van Leif en de Federatie bleek Leif geen vragende partij te zijn om de Basiscursus Communicatie aan het Levens einde nog samen te organiseren.

Na een vergadering in het najaar kwamen Leif en de Federatie overeen dat de raden van bestuur van beide organisaties waar mogelijk overleg zullen plegen over gemeenschappelijke materie. De definitie van Integrale Palliatieve Zorg en de ontwikkeling van een KB voor de uitbetaling van een honorarium aan artsen die in geval van euthanasie een tweede advies verlenen, zijn daarvan voorbeelden.

AGORA (Landelijk ondersteuningspunt palliatieve terminale zorg) – Nederland: de Federatie en Agora kwamen in 2010 twee keer samen om de eigen werking te optimaliseren door deze af te toetsen aan deze van de zusterorganisatie. Besproken thema's: Vlaams-Nederlands Onderzoeksforum Palliatieve Zorg, Vroegtijdige Zorgplanning, het Nederlands-Vlaams Tijdschrift Palliatieve Zorg.

Daarnaast ontving de Federatie de zeer gewaardeerde steun van:

Stichting tegen Kanker

Voor de ondersteuning van de functie van Researchcoördinator

Koning Boudewijnstichting

Voor de ondersteuning van het project 'Vroegtijdige Zorgplanning'

II. WERKING

II.1. FPZV

Organisatie Federatie

Begin 2010 ging het bestuur van start met een project 'Bestuurlijke Vernieuwing'. Onder diezelfde titel werd een document geschreven. Het doel was:

- Optimaliseren van structuur en werking met duidelijke verantwoordelijkheden.
- Bevorderen van een transparante besluitvorming.
- Installeren van een duaal bestuursmodel met duidelijke rolverdeling tussen management en operationeel beleid.
- Invoeren van het Bureau ter vervanging van het Dagelijks Bestuur gegeven dat het dagelijks bestuur waargenomen wordt door de directeur en zijn medewerkers.

Op de Algemene Vergadering van november 2010 konden de nieuwe statuten niet goedgekeurd worden wegens een te klein aantal aanwezigen. (Dat gebeurde wel op de Bijzondere Algemene Vergadering van 17 februari 2011.)

Beleidslijnen Federatie

De vijf beleidslijnen die door het bestuur werden uitgezet in 2007-2008 zijn nog steeds richtinggevend voor de werking van de Federatie. Dit zijn de beoogde doelstellingen:

- de ontwikkeling tot een expertise- en kenniscentrum Palliatieve Zorg;
- het creëren van een breed maatschappelijk draagvlak voor Palliatieve Zorg door sensibilisatie van en informatie aan de bevolking;
- Vorming, Training en Opleiding: als partner in de permanente ontwikkeling van hulpverleners, actief in de Palliatieve Zorg;
- een beleid dat gericht is op een betere financiering en verdere inbedding van de palliatieve zorgvoorziening in de verschillende zorgsectoren;
- organiseren van overleg met de betrokken actoren in Palliatieve Zorg om de informatie van en naar de basis vlot te laten doorstromen. De basis geeft daarbij mee vorm aan de voortdurende uitbouw van de Federatie.

Hieronder worden per beleidsprioriteit de belangrijkste dossiers van 2010 opgesomd. Sommige dossiers zijn onder twee beleidslijnen terug te vinden.

- Beleidsprioriteit 1 –

- Registratie: ontwikkeling van een software voor de MDS-PC .
- Opstarten van nieuwe website www.pallialine.be.
- Definitie van palliatieve sedatie.
- Organisatie 7de Vlaams Congres Palliatieve Zorg in Antwerpen over 'Kwaliteit van zorg'.
- Partner in het 7de Onderzoeksforum Vlaanderen-Nederland
- Onderzoek: de Federatie verleent haar steun – als brug naar het werkveld – aan het project Onderzoekswaardering FLIECE van prof. L. Deliëns en zijn onderzoeksgroep

Zorg rond het Levensende (VUB, i.s.m. UGent, Onderzoeksinstituut Lucas van KULeuven en UAmsterdam).

- Beleidsprioriteit 2 –

- Nieuwe brochure 'Implementatie van palliatieve zorg in woonzorgcentra'.
- Herdruk brochures en flyers 'De laatste reis'. Over vroegtijdige zorgplanning voor de brede bevolking.
- Herdruk van het drieluik 'Wilsverklaringen inzake mijn gezondheidszorg en levensende'.
- Standpunten formuleren n.a.v. nieuwsitems m.b.t. het levensende.
- Opstarten van nieuwe website www.pallialine.be

- Beleidsprioriteit 3 -

- Interuniversitair Postgraduaat Palliatieve Zorg voor Artsen: een nieuwe opleiding die in de eerste helft van 2010 werd voorbereid en waarvan de eerste module (een weekend) plaatsvond in oktober.
- VTO-brochure academiejaar 2010-2011.

- Beleidsprioriteit 4 –

- Verdeling extra toelage van het Riziv voor de MBE's.
- e-Dossier palliatieve zorg, d.i. nieuwe software voor patiëntendossiers van MBE's (opvolger voor PAZO).
- Overleg met Riziv over KB 'Medisch advies voor palliatieve patiënten' i.v.m. een honorarium voor tweede advies bij vraag naar euthanasie.
- Aanvraag Kankercentrum (uitvoering Kankerplan van minister Onkelinx) voor financiering van nationaal registratie-instrument palliatieve zorg.
- Verdeling VLK-toelage voor dagcentra.
- Interfederale vergaderingen.

- Beleidsprioriteit 5 –

- N.a.v. de verkiezingen in juni 2010 schreef de Federatie een Memorandum dat door de VLK werd opgenomen in haar eigen Memorandum.
- Platform Netwerkcoördinatoren
- Opvolging van de Stuur-, Project- en Werkgroepen van de Federatie. Voor meer informatie, zie infra bij item 'Overleggroepen'.

Bestuur Federatie

Het **Dagelijks Bestuur** kwam, behalve in juli, maandelijks samen.

De **Raad van Bestuur** vergaderde vier keer.

De **Algemene Vergadering** kwam twee keer samen.

Personeel

In 2010 bestond het personeelsbestand van de Federatie uit 3,77 VTE:

- Paul Vanden Berghe, directeur (100%)
- Nieke Peeters, administratief medewerker (80%)
- Frie Hermans, stafmedewerker algemeen beleid (50%) tot 15 januari 2010, opgevolgd door Marc Aerts (50%), vanaf 20 april 2010
- Anne-Marie De Lust, stafmedewerker algemeen beleid (60%)
- Mieke Ballinckx, stafmedewerker VTO (60% tot eind maart, 50% vanaf 1 april)
- Trudie van Iersel, researchcoördinator (50%), tot haar pensioen eind mei, opgevolgd Let Dillen (50%) vanaf 1 juli 2010

II.2. RELATIE FPZV – NETWERKEN PZ

- In 2010 waren er tien overlegmomenten met het Platform Netwerkcoördinatoren.
- Op 8 maart 2010 organiseerden de netwerkcoördinatoren in Wemmel een denkdag waarop dhr. Johan Bulckaert van het IVC kwam spreken.
- Het netwerk Brussel-Halle-Vilvoorde zegde in 2010 zijn lidmaatschap van de Federatie op.

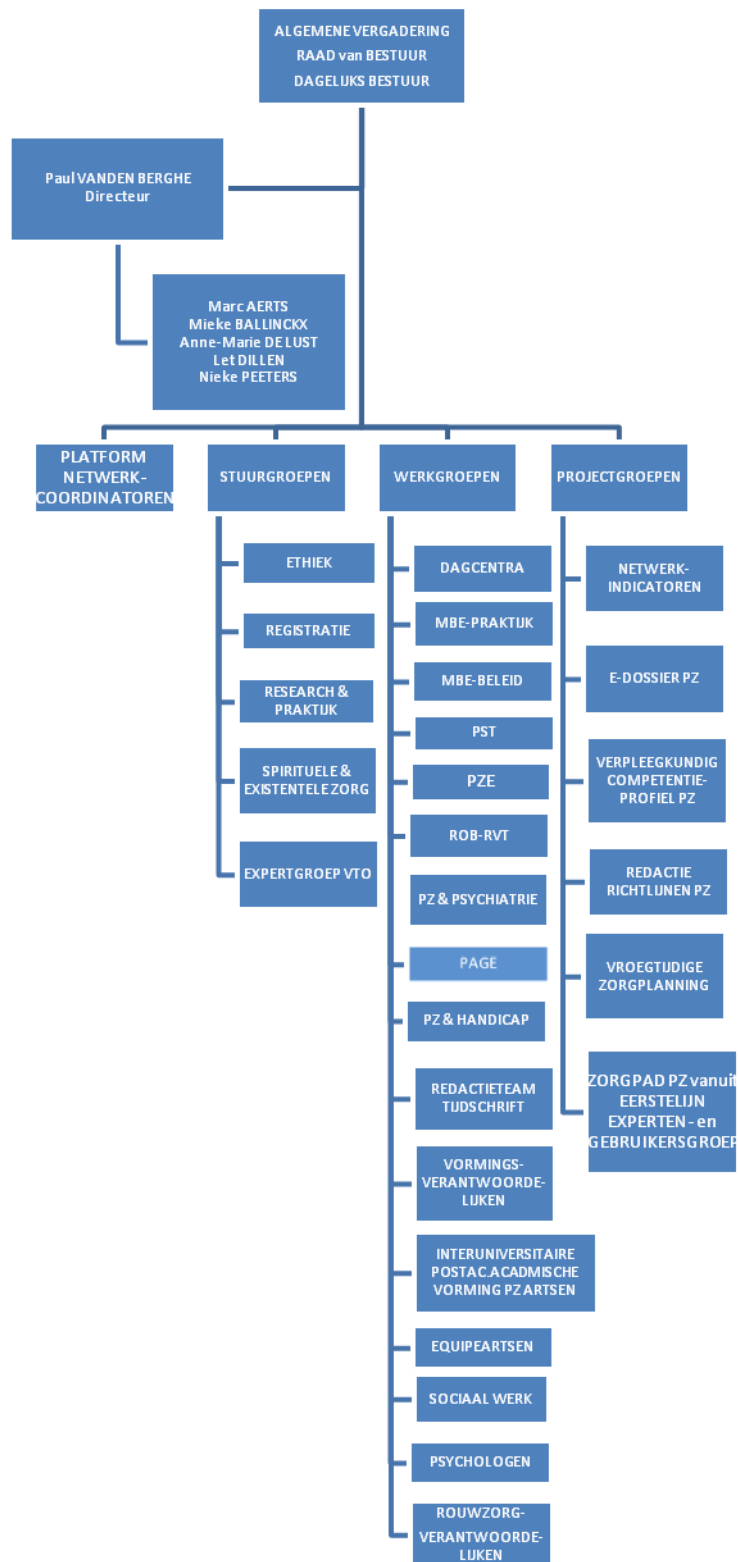
III.3. OVERLEGGROEPEN

Op de volgende bladzijden volgt meer informatie over de verschillende overleggroepen en een greep uit de thema's waar ze in 2010 aan werkten. Hierbij werd geen volledigheid nagestreefd.

Terminologie

OVERLEGGROEP	Algemene term voor de diverse overlegstructuren.
STUURGROEP	Coördineert en stuurt de werkzaamheden rond een bepaald thema en kan daarnaast beleidsvoorbereidende adviezen verstrekken.
WERKGROEP	Is een overlegplatform samengesteld rond een thema, een setting, een discipline, een doelgroep.
PROJECTGROEP	Houdt zich bezig met een welomschreven opdracht en heeft bijgevolg een tijdelijk karakter.
PLATFORM NETWERKCOÖRDINATOREN	Overlegplatform van de coördinatoren van de Vlaamse netwerken palliatieve zorg. Het Platform is een voorkeursgesprekspartner binnen de FPZV.

ORGANIGRAM (december 2010)

STUURGROEPEN

Stuurgroep Ethiek (voorzitter: dr. Marc Desmet)

- Opstelling van een *'Leidraad palliatieve sedatie'*.
- Afstemming op de richtlijn 'Sedatie' geformuleerd door de Redactieraad Pallialine en verschenen op www.pallialine.be (nieuwe website van de Federatie).
- Visietekst Integrale Palliatieve Zorg en mediaplan.

Stuurgroep Registratie (voorzitter: Paul Vanden Berghe)

- Netwerkindicatoren: bespreking van lopende onderzoeken met het oog op een verfijning en wetenschappelijke onderbouwing van de registratie in het kader van netwerkindicatoren.
- e-Dossier: stand van zaken m.b.t. de ontwikkeling van een nieuw elektronisch dossier, afvaardiging van een vertegenwoordiger van de PG e-Dossier in de Stuurgroep Registratie.
- Bevraging van de woonzorgcentra door FOD.

Stuurgroep Research & Praktijk (voorzitter: prof. dr. Johan Menten)

- Congressen:
 - 7de Vlaams Congres op 5 oktober 2010 in Antwerpen met als titel *'Palliatieve Zorg – Goede Zorg? Kwaliteitsdenken in de palliatieve zorg'*.
 - 7de onderzoeksforum Nederland-Vlaanderen op 26 november 2010 in Antwerpen.
 - 3de Artsenforum palliatieve zorg op 27 november 2010 in Antwerpen.
- Beleid:
 - Reflectie op de rol en taak van de stuurgroep Research & Praktijk en de relatie tot het Interuniversitair Contactforum Research Palliatieve Zorg.
 - Aanwezigheid van de Federatie in Europese onderzoeksprojecten.
 - Aanpak van de onderzoeksnoden uit de praktijk.
- Bespreking van onderzoeksnoden. Een greep uit de vragen:
 - Wanneer is een RVT of een thuiszorgpatiënt palliatief?
 - Hoe zorgkwaliteit in palliatieve thuiszorg meten?
 - In hoeverre zijn de transfers in de laatste levensmaand (MELC Studie) nodig en wenselijk?
- Stand van zaken praktijkonderzoeken. Enkele voorbeelden:
 - Ontwikkeling *'Multidisciplinair Zorgpad Palliatieve Zorg vertrekkende van de Eerstelij'*
 - Europees Prisma-project
 - Saveraschaal: verspreiding, validatie
 - Ondersteuning bij ontwikkeling kwaliteitsindicatoren (VUB)

Stuurgroep Spirituele en Existentiële Zorg (voorzitters: Filip Zutterman en Katleen Vansteenkiste)

- Naamgeving van stuurgroep. Voor- en nadelen van term 'zinbelevingszorg' i.p.v. 'spirituele zorg'.
- Samenstelling dossier voor pilootproject gefinancierd door VLK (uiteindelijk niet aanvaard door VLK).
- Bespreking diverse thema's die raken aan eigen materie, bv. competentieprofiel verpleegkundigen in palliatieve zorg.

Expertengroep VTO (Vorming, Training en Opleiding) (voorzitter: Mieke Ballinckx)

- Samenstelling van de expertgroep/samenstelling nieuwe leden.
- Opvolging opdrachten vanuit het convenant Vlaamse Gemeenschap:
 - Verpleegkundig competentieprofiel en opleidingstraject palliatieve zorg.
 - Instrument voor de toetsing van competenties.
 - Studiedag 27/11/2010 'Verpleegkundig competentieprofiel palliatieve zorg: hoe ga ik ermee aan de slag?'
 - Ontwikkeling van een eigen vormingsaanbod, complementair aan dat van de palliatieve netwerken.
 - Krachtlijnen van het vormingsaanbod 2010 – 2011.

WERKGROEPEN

Per Setting

WG DAGCENTRA (voorzitter: Dr. Peter Demeulenaere)

- Rapportage DC 2010 aan Vlaamse & Federale overheid.
- Overleg over structurele financiering met Vlaamse & Federale overheid.

WG MBE (voorzitter: Luc De Waegeneer)

- Oproepen aan de Stuurgroep Research & Praktijk.
- Bespreking administratieve problemen.
- Uitwisseling over samenwerking met de huisartsen.
- Bespreking van ontwerp 'Leidraad palliatieve sedatie' en formuleren van adviezen aan de stuurgroep Ethiek.
- Zinvolle invulling van de vereiste 40 uren opleiding voor verpleegkundigen.

WG MBE-Beleid (voorzitters: Veronique Hoste / Marc Aerts)

- Uitbreiding overeenkomst RIZIV-MBE (3 pistes).
- Toewijzing VLK-middelen voor MBE's voor de projectperiode 2010-2012.
- Opstart van een projectgroep e-Dossier PZ.
- Overname van anciënniteit van verpleegkundigen met zelfstandige/gemengde loopbaan.

- Oproep tot vertegenwoordiging vanuit de WG MBE-praktijk, WG MBE-beleid in Raad van Bestuur/Algemene Vergadering Federatie.
- Feedback over 2^e groot MBE-overleg van 17/11
 - Consensus bij de MBE's over nood aan nieuw elektronisch dossier maar met bezorgdheid over de financiële consequenties.
 - Oprichting 3 cellen voor ondersteuning en advies van de projectgroep e-Dossier (inhoudelijke, informatica- en financieel-juridische cel).

WG PST (voorzitter: Dina Declerck)

- Bespreking van het fenomeen wachtlijsten op palliatieve zorgeenheden.
- Bespreking samenwerking tussen onco-team en pst.
- Bespreking DNR-beleid: rol in vroegtijdige zorgplanning, interne communicatie.
- Beroepstitel oncologie voor PST.
- *'Liefde voor het werk in tijden van management'*, 10/12/2010, studie- en ontmoetingsvoormiddag voor PST's rond het thema van het boek van Marc Desmet

WG PZE (voorzitter: Marc Aerts)

- Geen bijeenkomst in 2010 maar telefonische bevraging van de 30 PZE's over verwachtingen naar Federatie en werkgroep PZE toe.
- Voorbereiding heropstart werkgroep op 26 januari 2011.

WG ROB-RVT (voorzitter: Kurt Stabel)

- Ontwikkeling van brochure 'Leidraad voor implementatie van ethisch overleg in een WZC'.
- Regelgeving: advies aan Agentschap Zorg & Gezondheid.
- Opvolging extra RIZIV-middelen voor de sector.

WG Palliatieve zorg & psychiatrie (voorzitter: dr. Ilse Decorte)

- Definitie van werkthema's:
 - Vervolg op de studiedag van 2009: 'Wat betekent palliatie in de psychiatrie?'
 - Uitzuiveren van terminologie.
 - In beeld brengen van het traject van de chronische psychiatrische patiënt.
 - Wat met de psychiatrisch uitbehandelde patiënt, wat met een blijvende vraag naar euthanasie?
 - Stimuleren van palliatieve zorg in psychiatrie door bewustmaking en vorming.
 - Inventariseren en kanaliseren van researchvragen.
 - Politieke acties: chronische psychiatrie op de agenda plaatsen
- Voorbereiding van Expertendag op 11/02/2011.

Per doelgroep

WG PAGE (Palliatieve zorg en Geriatrie) (voorzitters: prof. dr. Nele Van Den Noortgate en dr. Jo Lisaerde):

- Workshop over toekomst van werkgroep PAGE.
- Studiedagen 26 en 27 maart 2010 in Leuven: 'Autonomie en wilsbekwaamheid bij ouderen'.
- Casuïstiek vanuit socratische methode.
- Vorming 2012:
 - satelietsymposium i.s.m. EUGMS Brussels 2012
 - spirituele zorg en levensmoeheid, futiele zorg
- Mogelijkheid voor euthanasie bij ouderen met dementie.

Uitwisselingsplatform m.b.t. palliatieve zorg en mensen met een handicap (voorzitters: Guy Hannes en Karen De Meerleer)

- Evaluatie project 'Afscheid van het leven' van Het Grote Plein.
- Uitwisseling info vanuit de regio's.
- Voorstelling project pijnkaart.
- Uitwisseling van bevindingen m.b.t. omgaan met 'Vroegtijdige zorgplanning': knelpunten – tips – aanbevelingen.

Per thema

WG Redactieteam (voorzitter: dr. Arsène Mullie)

- Samenstelling van redactieraad en adviesraad.
- Voorbereiding inhoud Tijdschrift nr. 6 tegen oktober 2010.

WG Vormingsverantwoordelijken (voorzitter: Mieke Ballinckx)

- Uitwisseling basis-/kernopleiding palliatieve zorg georganiseerd door de netwerken.
- Voorstel opleidingstraject palliatieve zorg.
- Toelichting bij de realisatie van het verpleegkundig competentieprofiel palliatieve zorg.
- Toelichting aanvraagdossier – financiële ondersteuning door het Sociaal Fonds van de Privé-Rusthuizen van de basis-/kernopleiding voor medewerkers van WZC.

WG Interuniversitair Postgraduaat Palliatieve Zorg voor Artsen (voorzitter: dr. Bart Van den Eynden)

- Logistieke en inhoudelijke voorbereiding van de verschillende modules.
- Afspraken rond bekendmaking.

Per discipline

WG Equipeartsen (voorzitter: dr. Gert Huysmans)

- Organisatie van opleidingsweekend (30/04 en 1/05) over communicatie en pijnbestrijding.
- Twee halfjaarlijkse bijeenkomsten.

WG Sociaal Werk (voorzitters: Lieve Vanderlinden en Katlijn Willems)

- Finaliseren van brochure *'Balans in evenwicht – Praktische tips voor familieleden van een palliatieve persoon'*.
- Bespreking VLK-rapport over alle actoren in de psychosociale zorg.
- Bespreking thema's uit eigen werkomgeving.
- Uitwisseling van literatuur en informatie.
- Organisatie symposium *'Balans in evenwicht. Aandacht voor familieleden van een palliatieve patiënt'* op 25/11/2010 (Gent) m.m.v. Else-Marie van den Eerenbeemt.

WG Psychologen (voorzitter: Katrien De Wilde)

- Psychodiagnostiek - bespreking van stellingen.
- Bespreking en validering van meetinstrumenten.
- Vraag naar mogelijke onderzoeksvragen voor thesisstudenten.
- Uitwisseling en discussie a.d.h.v. knelpuntencasuïstiek.
- Bespreking van het KCE-onderzoeksrapport.
- *'Pretherapie'* van Prouty met Dion Van Werde als gastspreker – Persoonsgericht omgaan met contactverlies – Pretherapie als inspiratie bij stervende mensen.

WG Rouwzorgverantwoordelijken (voorzitter: Annik Janssens)

- Verslag van workshop 13/11/2009 – *'Niemeyer en betekenisverlening'*
- Symposium over rouw en zingeving, georganiseerd door Zorg-Saam 20/11/2009
 - verslag van workshop– *'Spiritualiteit bij personen met dementie'*
 - verslag van lezing Marinus van den Berg *'Rouwen in de tijd'*
- Bespreking van de prioriteiten voor de geformuleerde onderzoeksvragen vanuit de stuurgroep Research & Praktijk.
- Uitwisseling van literatuur en informatie.
- Verslag studiedag 26/05/2010 – *'Verlieskunde'*, Herman de Mönnink.

PROJECTGROEPEN

PG Netwerkindicatoren (voorzitter: Rosemie Van Bellingen)

- Evaluatie van registratiegegevens 2009.
- Aanpassing ontwerp activiteitenverslag en registratietabel MBE.
- Voorbereiding registratie structuurindicatoren 2011 – aanpassing tabel.
- Aanpassing registratie procesindicatoren: aanpak en planning.
- Presentatie project op 7de Vlaams Congres Palliatieve Zorg.
- Planning najaar 2010-2011.
- Voorbereiding overleg 8/12 met prof. Van Hal

PG e-Dossier Palliatieve Zorg (voorzitter: Griet Snackaert)

Projectgroep opgericht om in overleg met de Waalse en Brusselse Federatie een nieuw elektronisch dossier te ontwikkelen waarin naast een module 'patiëntenhulp' eveneens de modules 'VTO', 'vrijwilligershulp' en 'databestand' opgenomen worden. Streefdatum voor de opstart: 01/01/2013.

- Voorzitterschap, samenstelling en doelstelling
- Invalshoek – uitgangspunten
- Financieel plaatje - sponsors
- Stappenplan
- Ontwikkelaars
- Lastenboek
- Oprichting en samenstelling van 3 cellen: inhoudelijke, informatica- en juridisch-financiële cel
- ...

PG Verpleegkundig competentieprofiel palliatieve zorg (voorzitter: Mieke Ballinckx)

- Evaluatie van de plenaire vergadering van 15/12/2009.
- Ontwerp van een handleiding bij het competentieprofiel.
- Organisatie van een studiedag over het competentieprofiel op 27/11/2010.
- Uitwerken van een voorstel opleidingstraject palliatieve zorg.

PG Redactieraad Richtlijnen Palliatieve Zorg (voorzitter: dr. Peter Pype)

- Afspraken m.b.t. literatuurzoektocht.
- Uitwisseling rond richtlijnen in uitvoering.
- Afspraken over updating en aanpassingen aan bestaande richtlijnen.
- Vastleggen van nieuwe richtlijnen voor 2011.
- Bekendmaking van richtlijnen/website
- Contacten met pallialine.nl.

PG Vroegtijdige zorgplanning (voorzitter: Karina Pieters)

- Doelstelling en samenstelling van de projectgroep.
- Samenwerking met koepel- en middenveldorganisaties om vroegtijdige zorgplanning te promoten.
- Richtlijnen inzake vroegtijdige zorgplanning voor artsen via de orde van geneesheren.

PG Multidisciplinair Zorgpad palliatieve zorg vanuit 1^e lijn experten- en gebruikersgroep

(voorzitter: Paul Vanden Berghe)

- Bijeenkomsten Managementgroep.
- Bijeenkomsten Gebruikers- en expertengroep voor opvolging project.

Platform Netwerkcoördinatoren (voorzitter: Guy Hannes)

Een greep uit de vele besproken onderwerpen:

- Vroegtijdige zorgplanning
- Knelpuntennota werking netwerken palliatieve zorg
- Organisatie 7^e Vlaams Congres door netwerken provincie Antwerpen
- Overleg met het RIZIV i.v.m. bestedingsmodaliteiten conventie-uitbreiding
- Besteding VLK-subsidies
- Bezoek aan Minister Vandeurzen
- EAPC-kandidatuur Paul Vanden Berghe
- Bepalen van de beleidsprioriteiten
- Denkdag 8 maart 2010
- Feedback competentieprofiel verpleegkundigen
- Kankercentrum in uitvoering van Kankerplan Minister Onkelinx
- Inspectie woonzorgcentra m.b.t. functie palliatief referent
- ...

II.4 Symposia, studiedagen, ... in 2010

5 oktober 2010 – Antwerpen

7^e Vlaams Congres Palliatieve Zorg:

‘Palliatieve zorg, goede zorg? Kwaliteitsdenken in palliatieve zorg. (600 deelnemers)

25 november 2010 - Gent

Symposium ‘Balans in evenwicht. Aandacht voor familieleden van een palliatieve patiënt’ (220 deelnemers)

27 november 2010 –Antwerpen

Studiedag ‘Verpleegkundig competentieprofiel palliatieve zorg’ (43 deelnemers)

II.5. PUBLICATIES in 2010

- ‘Wilsverklaringen inzake mijn gezondheidszorg en levenseinde’: herdruk van 5.000 ex.
- ‘Ook de laatste reis wil je samen bespreken. Over vroegtijdige planning van de zorg’: 16.000 ex.
- ‘Iemand is niet meer, verlies en rouw binnen palliatieve zorg’: herdruk van 5.000 ex.
- ‘Leidraad implementatie palliatieve zorg in woonzorgcentra’: 2.500 ex.
- ‘Balans in evenwicht. Praktische tips voor familieleden van een palliatieve persoon’: 8.000 ex.
- VTO-brochure voor academiejaar 2010-2011
- Tijdschrift voor Palliatieve Zorg nr. 6 (oktober 2010)
- Nieuwsflash: 8 nummers (8/01, 5/02, 5/03, 13/04, 6/05, 21/06, 1/10, 7/12)

Al deze publicaties vindt u op www.palliatief.be (voor VZP: www.delaatstereis.be)

II.6. DEELNAME AAN CONGRESSEN, STUDIEDAGEN, ACADEMISCHE ZITTINGEN,... IN 2010

Studienamiddag ‘De wet patiëntenrechten, het recht op gezondheid en de verwerking van gezondheidsgegevens’ op de VUB op 18 maart 2010: Paul Vanden Berghe.

Studiedag Fondsenwerving (door Het Punt vzw, i.s.m. EthiCom) op 30 maart 2010: Paul Vanden Berghe

EAPC Research Congres van 10 t/m 12 juni in Glasgow: Paul Vanden Berghe, Let Dillen, Senne Mullie, Manu Keirse.

Symposium ‘Eind goed, al goed? De wetgeving en praktijk rondom het levenseinde geëvalueerd’ van de Onderzoeksgroep Zorg rond het Levenseinde (VUB) op 2 december 2010: Paul Vanden Berghe en Senne Mullie.